

'Zeg-het-hem-Zelf'

Eindrapport

Voorwoord

Op 11 juli 2009 werd ik aangesteld als Vlaams Minister van Onderwijs. Ik heb er nooit een geheim van gemaakt dat ik geen professioneel verleden had in het onderwijs, mijn achtergrond is er één van management. Toch heb ik altijd sterk geloofd in de maatschappelijke rol die het onderwijs dient op te nemen in onze samenleving en het belang ervan binnen een beleid van gelijke kansen. Onderwijs is één van onze belangrijkste maatschappelijke hefboomen om de samenleving van de toekomst vorm te geven.

Ik wilde in het eerste jaar van mijn legislatuur vooral een luisterende Minister zijn. Bij mijn aantreden heb ik uitgebreid de tijd genomen om te praten met de administratie, de vakbonden, de koepels vsko, pov, oko en ovsg en het GO!. Als aanvulling daarop - niet ter vervanging - wilde ik in dat eerste jaar ook graag rechtstreeks in debat gaan met het onderwijsveld. Ik hoopte zo van de betrokkenen rechtstreeks te kunnen horen wat hen bezighoudt, wat de pijnpunten zijn en wat de verwachtingen zijn. Met een rechtstreeks contact hoopte ik een wisselwerking op te zetten, een debat in gang te zetten dat een nieuwe dynamiek op gang zou zetten.

Met dat doel voor ogen organiseerde ik in totaal 29 luistermomenten (e.g. ontmoetingsdagen) met de 3 doelgroepen in het onderwijs: de leerlingen, de ouders en de onderwijsprofessionals verbonden aan het basis- en secundair onderwijs. Enkel voor het hoger onderwijs organiseerden we geen ontmoetingsdag omdat op dat ogenblik de discussie over de hervorming van het hoger onderwijs in een laatste fase zat.

De locaties waren verspreid over heel Vlaanderen, zodat iedereen de kans had om deel te nemen. Bij de organisatie hielden we bovendien rekening met de deelname van kansengroepen en personen met een fysieke handicap.

Hierna volgt het verslag van de 'Zeg-het-hem-Zelf'-ontmoetingsdagen. U leest achtereenvolgens het verloop van de ontmoetingsdagen, de 10 belangrijkste aandachtspunten die ik meenam en de manier waarop deze werden vertaald naar beleidsmaatregelen. In de bijlagen kan u terecht voor meer gegevens en statistieken over dit initiatief.

Pascal Smet,
Vlaams Minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke kansen en Brussel

Inhoudstafel

A. Verloop van de 'Zeg-het-hem-Zelf'-campagne

1. Voorafgaand aan de ontmoetingdag.....	6
2. De ontmoetingsdag zelf	6
3. Achteraf	6

B. De 10 belangrijkste vragen

1. Vraag naar zorg voor leerlingen	7
2. Maximumfactuur en kostenbeheersing	7
3. Noodzaak van kleinere kleuterklassen	7
4. Complexiteit van de taak van de directeur	7
5. Verminderen van de planlast in al zijn vormen	7
6. Nood aan kennisoverdracht	7
7. Aantrekkelijkheid van het lerarenberoep	7
8. Afschaffing van de mentoruren	8
9. Lessen zijn saai	8
10. Hoofddoekenverbod	8

C. Impact van de 'Zeg-het-hem-Zelf'-ontmoetingsdagen op beleidsbeslissingen

1. De eerste oriëntatienota hervorming secundair onderwijs	8
2. Evaluatie van de maximumfactuur	8
3. Bijkomende omkadering kleuteronderwijs	8
4. Lerarenloopbaandebat	9
5. Interactief kenniscentrum	9
6. Nieuwe media	9

D. Eindoordeel

E. Bijlagen

A. Verloop van de 'Zeg-het-hem-Zelf'-campagne

1. Voorafgaand aan de ontmoetingsdag

De website www.zeghethemzelf.be gaf iedereen de mogelijkheid om op voorhand vragen in te dienen. Uit het cijfermateriaal in bijlage blijkt dat dit forum erg intensief werd gebruikt. Deze vragen vormden een belangrijke input voor de voorbereiding van de Minister omdat ze al aangaven wat er leefde in het onderwijsveld. Tijdens de ontmoetingsdag ging de Minister over deze thema's in gesprek met het publiek. De vraagsteller kreeg het antwoord op hun vragen nadien ook digitaal aangeleverd.

2. De ontmoetingsdag zelf

Elke editie van de 'Zeg het hem Zelf'-tour werd geopend met een korte verwelkoming door de Minister en de moderator. Daarbij werden het verloop van het evenement en de 'spelregels' uitgelegd. Niet onbelangrijk daarbij was dat alle aanwezigen een rode en een groen stemkaart gekregen. De moderator of de Minister zou in de loop van de avond een aantal keren oproepen om mensen hun akkoord vragen voer een bepaalde stelling of materie. Op die manier werd de betrokkenheid van de hele zaal verhoogd.

"De inbreng van de deelnemers was dan ook erg bepalend voor elk van de edities."

Na de verwelkoming en inleiding werd het publiek opgewarmd door het improvisatiegezelschap 'Inspinazie'. Die 'opwarming' was een van grote toegevoegde waarde. Het gezelschap kwam ook tijdens het verdere event nog een keer tussen en zij sloten ook het event af. Hun rollenspelen en interpretaties waren de zuurstof voor de diepgaande discussiemomenten. De mensen van het gezelschap hadden niet alleen ervaring in publiekswerking, ze hadden ook bijna allen voeling met de onderwijssector. Dit leidde ertoe dat ze heel erg goed konden inschatten wanneer een tussenkomst gepast was en wanneer niet, wat ook bleek uit de evaluaties en reacties.

De hoofdmoot van de avond (85% van de tijdsbesteding) was uiteraard het open gesprek tussen de Minister en de zaal. Al naar gelang het doelpubliek werd er gevarieerd met werkvormen om het publiek maximaal aan het woord te laten. Leerlingen, ouders en professionals vroegen telkens een andere benadering, maar de basisbedoeling was steeds dezelfde: in gesprek gaan met de mensen met een grote luisterbereidheid. De inbreng (actieve participatie) van de deelnemers was dan ook erg bepalend voor elk van de edities.

Na afloop konden de deelnemers nog nakaarten en vragen stellen aan de administratie/kabinetsleden. Vaak ging het over zeer specifieke, persoonsgebonden verhalen die ze liever niet in de voltallige groep brachten. De vragen werden genoteerd en doorgegeven aan de administratie die de vraagsteller achteraf een antwoord bezorgde.

3. Achteraf

Het online-luik van 'Zeg-het-hem-Zelf' bleef ruime tijd na de ontmoetingsdagen beschikbaar voor vragen, suggesties, impressies, ...

B. De 10 belangrijkste vragen

Uit de gehele 'Zeg het hem Zelf'-ronde bleek dat een 10-tal vragen heel erg leeft in het onderwijs. De 'selectie' van die 10 vragen gebeurde niet altijd op basis van het aantal vragen dat hierover werd gesteld via het online-forum, maar ook op basis van de discussie die hierover werden gevoerd tijdens de verschillende edities. Uiteraard doet deze selectie geen afbreuk aan de andere vragen die werden gesteld.

1. Vraag naar zorg voor leerlingen

Tijdens elke ontmoetingsdag kwam de vraag naar (extra) zorg voor leerlingen naar voor. Niet alleen zorg voor leerlingen met beperkingen, maar ook zorg voor de sterke leerlingen.

2. Maximumfactuur en kostenbeheersing.

Een tweede heet hangijzer waren de vragen over de maximumfactuur en de kostenbeheersing in het onderwijs. Een aantal groepen, ondermeer sommige onderwijsprofessionals pleiten voor een loslaten van de maximumfactuur of toch op zijn minst een verhoging van de bedragen die scholen nog aan de ouders mogen vragen voor extra muros-activiteiten. Een andere categorie van vragen rond dit thema kwam van de ouders die kinderen hebben in het secundair onderwijs en die zeer specifieke richtingen volgen, zoals koksopleidingen. Zij vinden juist dat de kosten vaak erg hoog, zonet te hoog, oplopen. Opvallend is dat heel wat mensen uit het veld niet op de hoogte waren van de grote financiële inspanningen die de Vlaamse overheid levert ter compensatie van de maximumfactuur.

3. Noodzaak van kleinere kleuterklassen

Zowel ouders als onderwijsprofessionals vroegen naar kleinere kleuterklassen. Er kwamen heel wat getuigenissen naar boven over kleuterklasjes met meer dan 30 kinderen.

4. Complexiteit van de taak van een directeur.

Binnen de doelgroep onderwijsprofessionals kwamen er vanuit de categorie directeurs veel vragen naar extra omkadering voor hun functie. Hun takenpakket is immers erg complex, zo luidden de getuigenissen, en de kwaliteitseisen van ouders, leerlingen, leerkrachten en 'Brussel' worden steeds hoger. Dat alles maakt dat hun taak steeds moeilijker te bolwerken is.

5. Verminderen van de planlast in al zijn vormen.

Heel wat onderwijsprofessionals klagen over een te grote planlast. De administratieve mallemolen vraagt dermate veel energie dat ze hun werk niet meer naar behoren kunnen doen en dat ze vaak te veel uren tussen de paperassen zitten in plaats van met de leerlingen bezig te zijn, nochtans hun kerntaak.

6. Nood aan kennisoverdracht

Heel wat leerkrachten hebben behoefte aan informatie ter ondersteuning bij de uitvoering van hun taak. Daarbij is ook de manier waarop informatie wordt verkregen/gedeeld belangrijk. De deelnemers trokken vaak parallellen met andere sectoren en managementvaardigheden en -theorieën.

7. Aantrekkelijkheid van het lerarenberoep

Dit thema leefde vooral bij de onderwijsprofessionals. Aan bod kwamen hierbij: de vlakke loopbaan, het massaal afhaken van jonge leerkrachten, de nood aan zij-instroom en het eindeloopbaandebat.

8. Afschaffing van de ondersteuning van mentoruren.

Een ander heet hangijzer waren de mentoruren. Heel wat individuele leerkrachten maar ook een aantal belangengroepen gaven te kennen dat ze de afschaffing van de mentoruren een groot verlies vonden.

9. Lessen zijn saai.

Ook de leerlingen formuleerden een aantal steeds weerkerende opmerkingen. Zo werd herhaaldelijk geklaagd over de 'saaiheid' van de lessen. Uit de gesprekken kwam een grote leergierigheid naar voren, die vaak botste met het klassieke en monotone verloop van heel wat lessen. Vooral leerlingen uit beroepsonderwijs hadden het erg moeilijk met de manier waarop de algemene vakken worden gedoceerd.

10. Hoofddoekenverbod

Heel wat jonge, vrouwelijke leerlingen uitten hun ongerustheid over een eventueel verbod. Deze discussie loopt vooral in scholen in een stedelijke omgeving. De Minister gaf aan geen beleidsinitiatieven te zullen nemen in afwachting van de uitspraak van het Grondwettelijk Hof.

C. Impact van de 'Zeg-het-hem-Zelf'-ontmoetingsdagen op beleidsbeslissingen

1. De eerste oriëntatienota hervorming secundair onderwijs.

Midden september legde de Minister een eerste oriëntatie neer over de hervorming van het secundair onderwijs. De titel van deze uitvoerige nota, die voortbouwt op eerdere beleidsvoorbereidende documenten, is "mensen doen schitteren". In deze nota schetst de Minister een nieuw landschap waarbij het onderscheid tussen algemeen, technisch, kunst- en beroepsonderwijs wegvalt en waarbij er wordt vertrokken vanuit competenties. In die hervormingsnota, die nu ter discussie ligt voor het hele veld, zitten een aantal mechanismen vervat die zwakkere leerlingen bijkomende steun moeten aanreiken maar sterkere leerlingen ook meer verdieping en uitdaging moet bieden. De nota werd tijdens haar opmaak getoetst aan en bijgestuurd op basis van de 'Zeg-het-hem-Zelf'-ronde.

2. Evaluatie van de maximumfactuur

Eind november wordt de maximumfactuur in het basisonderwijs grondig geëvalueerd. De Minister engageerde zich om eventuele maatregelen op basis van die evaluatie ook af te toetsen aan de inhoud van de discussies tijdens de 'Zeg-het-hem-Zelf'-ontmoetingsdagen.

3. Bijkomende omkadering kleuteronderwijs

In het regeerakkoord van de Vlaamse Regering staat de uitbreiding van de omkadering in het kleuteronderwijs al beschreven. De 'Zeg-het-hem-Zelf'-ontmoetingsdagen overtuigden de Minister nog meer dat dit een absolute prioriteit is. Op 14 oktober bevestigde hij dat deze uitbreiding er ten vroegste zal komen op 1 september 2012.

4. Lerarenloopbaandebat

De Minister besliste om vanaf dit najaar een breed lerarenloopbaandebat op te starten. Daarbij worden alle betrokkenen samen gebracht om o.a. volgende thema's te bespreken: de maatschappelijke rol van de leerkracht, de planlast, de begeleiding van jonge leerkrachten, de vlakke loopbaan, het eindeloopbaandebat.

Naar aanleiding van het nieuwe schooljaar gaf de Minister aan ook een debat te willen organiseren over de taakomschrijving van de directie. Hij opperde daarbij de mogelijkheid om de directiefunctie op het niveau van de scholengemeenschap te ontdebellen in een pedagogisch/inhoudelijk functie en een organisatorische functie, dit naar parallel met de artistieke en zakelijke directeurs in de cultuursector.

5. Interactief kenniscentrum

De Minister werkt met zijn kabinet aan een voorstel om een online kenniscentrum uit te bouwen waar leerkrachten ervaring en kennis kunnen uitwisselen. "Het onderwijs is een kennisorganisatie maar gedraagt zich niet altijd als een kennisorganisatie", zo zei de Minister. Het is de bedoeling om leerkrachten via dit kanaal te laten leren uit elkaars good practices. Dit traject zal in de komende maanden meer vorm krijgen maar is ontegensprekelijk sterk beïnvloed door de 'Zeg-het-hem-Zelf'-gesprekken.

6. Nieuwe media in de klas

De Minister stelde midden september met PING (Poverty is not a Game) een eerste serious game voor dat aan scholen wordt aangeboden, dit in samenwerking met ondermeer de Koning Boudewijn Stichting. Het was een eerste initiatief om serious games ingang te doen vinden in de klas. Uiteraard blijft het pedagogisch project een domein van de school maar de Minister wil op basis van de evaluatie van het PING-project en geruggesteund door de reacties van leerlingen tijdens 'Zeg-het-hem-Zelf' nagaan hoe er ook in de toekomst werk kan worden gemaakt van andere leervormen die de "saaigheid" van de lessen zou moeten counteren.

D. Eindoordeel

Uit de evaluatie van de deelnemers blijkt dat de ontmoetingsdagen door alle betrokkenen werd gesmaakt. Door deze ontmoetingsdagen vonden nog meer mensen de weg naar de minister, het kabinet en de administratie met vragen, suggesties en bekommernissen.

"De 'Zeg-het-hem-Zelf'-ontmoetingsdagen waren in dat opzicht een 'reality check' voor het hele beleidsdomein"

De 'Zeg-het-hem-Zelf'-campagne was zeer intensief en vroeg een maximale inzet van de administratie en het kabinet, maar er is een grote return. Zo biedt de input van het veld nieuwe inzichten. Niet alleen voor de Minister, maar ook voor de beleidsvoorbereiding.

Het was voor iedereen vaak een aanzet tot een 'thinking out of the box'. Niet alleen naar de inhoud van het beleid, maar ook naar de manier waarop beleid wordt uitgevoerd. De 'Zeg-het-hem-Zelf'-ontmoetingsdagen waren in dat opzicht een 'reality check' voor het hele beleidsdomein.